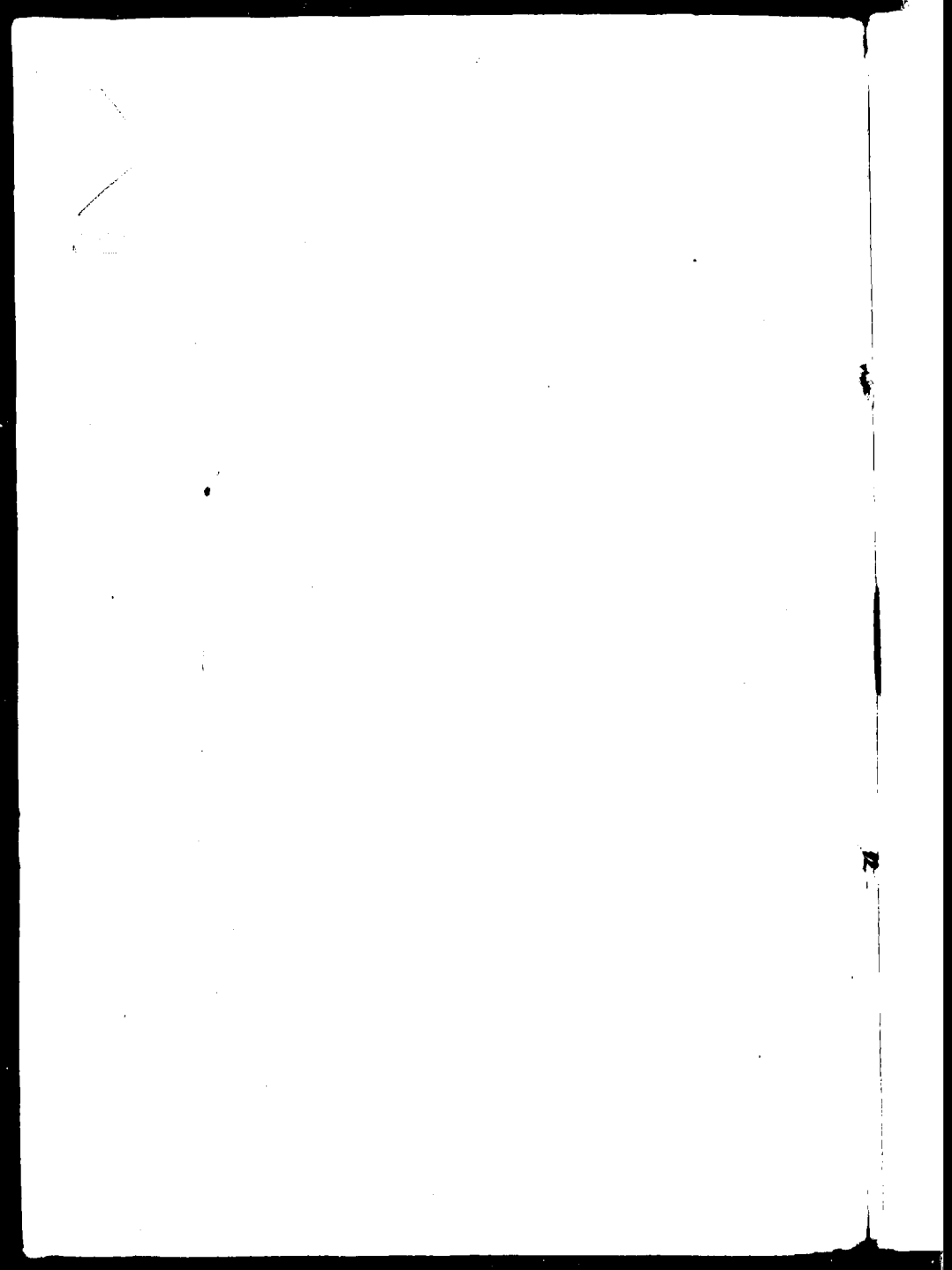

de Jong 879

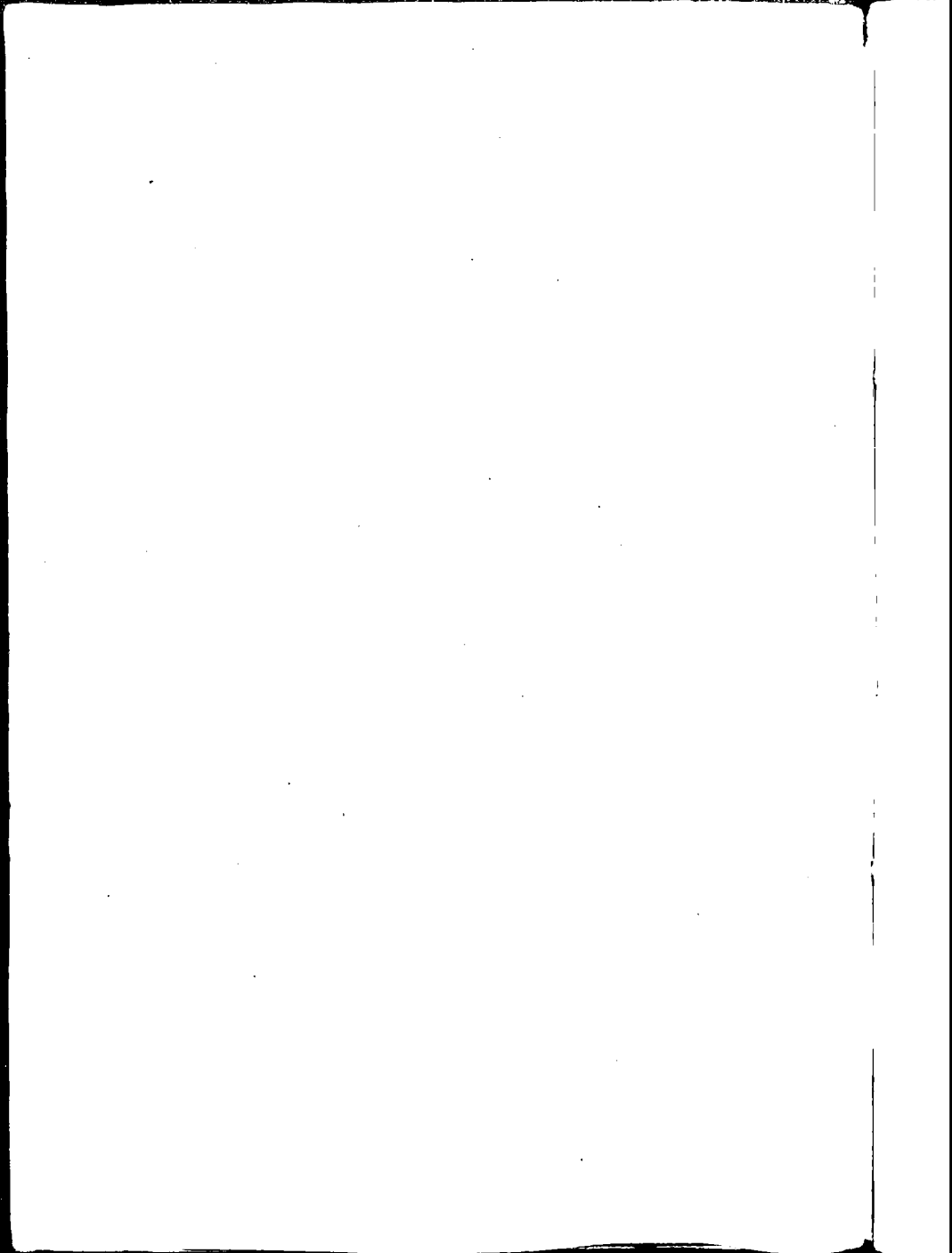
AB VISSER

BEZET GEBIED

BEZET GEBIED

AB VISSER

BEZET GEBIED

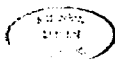

SCHILDPAD-REEKS No. 3

240456

„O Lord, what evil have I done
To be a poet in this world”

Voor Edith

LIED IN DELENTE

Opnieuw de lente, maar hoe ver de dromen
Van wat in vroeger jaren ons beving.
Weer zullen warmer wind en wolken komen
En over bloeiend wijde landen stromen,
Maar zonder kracht is de herinnering.

Want rouw en vrees zijn kwade metgezellen
Van wie de vrijheid en de droom bemint.
En altijd erger zal het hart zich kwellen
En somberder de lichte dagen tellen
Van lentes aanvang tot de herfst begint.

Dan weer een winter en een groter lijden....
Neemt nog het noodgetij geen keer?
Blijft ons nog hoop op eindelijk bevrijden,
Of wreekt in ons van al te blijde tijden
De overmoed zich meer en meer?

Wat komen zal.... Goddank dat wij niet weten
Wat komen zal en zich aan ons voltrekt.
Maar dit is zeker, dat wij niet vergeten!
Wat vast stond is tot op de grond gespleten.
Maar heeft ons aan ons zelf ontdekt!

Een andre lente komt.... en, hoe verborgen,
Zij werkt en streeft onder het dorre hout.
Nog bukken wij onder dezelfde zorgen,
Totdat de doorbraak van een nieuwe morgen
Zijn blinkend licht over ons open vouwt.

Wat lijden kan, leeft nog, slechts oude waarden
Worden als rijshout in het vuur verbrand.
Die met ons trouw en eer en moed bewaarden,
Zij zullen hechter in de oude bodem aarden
Van ons hernieuwde vaderland!

HERFST AAN ZEE

I

Ik weet niet hoe dit lied begon:
Was het die vroege zomermorgen
Waarin het licht zwol rond de zon,
Die in een wolkrozet verborgen,
De nacht niet meer verdragen kon?

Die 't duister als een blad verschroeide,
Dat rimplend optrok van de zee,
En plots in elke druppel vloaide
En in de branding strandwaarts glee,
Waar het in kruivend schuim vergloeide?

Dwars door het duin zocht ik mijn pad,
Bij vlagen woei mij 't ruisen tegen,
Als regen, zoevend in het blad
Van een groot bos, dat vergelegen,
Zich nog voor 't oog verborgen had.

Maar toen ik, aan het strand gekomen,
Nog aarzelde op de laatste top,
Was reeds de zomerdag volkomen,
De laatste nevelstreep trok op
Boven het dreunend golvenstromen.

Toen trof mij voor de eerste maal
Hoe gruwzaam en van God verlaten,
Ondanks het licht nog schemervaal,
De golven zonder af te laten
Bespoelden pier en havenpaal.

En langs de duinmuur, doods en zwijgend,
Afwijzend in zijn strakke hoon,
Was nooit haar eenzaamheid zo dreigend,
Haar stem zo klemmend monotoon,
Zo zwaarverzadigd en zacht hijgend

Met baarden van bloedschuim en wier,
Het bulkig lijf log op een zijde,
En volgepropt tot berstens schier
Met vlees van vriend en vijand beide,
Als een apocalyptisch dier.

II

Hoe kon dit beeld zo plots verkeren
Van liefelijk tot wreed symbool,
Niet meer door zon te camoufleren,
Afgrijslijk en immens idool
Van liefdeloosheid, mensonterend?

Hoe was het vroeger toch geweest:
Een helder bad van teerste kleuren,
Waardoor men van de bodem leest
't Verwonderlijk diepzeegebeuren
Een zwaarteloos, luchthartig feest.

Eens was, voor dit bekommerd heden,
Het strand een gele serpentien,
Confetti het publiek beneden,
Vanaf het helmgroen duin gezien:
Luchtspiegeling van het verleden.

III

Nu zwerf ik, moe van alle waan,
Verbitterd door de uitzichtloze,
Rampzaalge tijd waarin wij staan,
In 't doodstil duin en hoor de broze,
Verraderlijke branding slaan.

Het wordt al herfst, na korter dagen
Doordrupt een grauwe mist de nacht,
Dan breekt door vochte nevelkragen
De rode zon in zieke pracht,
De branding breekt met witter slagen.

De meeuwen wijken van het strand,
En trekken hongrig naar de steden,
Maar honger heerst ook op het land,
En wordt met bittere wrok doorleden,
Men vloekt of bidt: Het is Gods hand.

Gods hand!... O God, geef eindelijk vrede
Den duizenden van goede wil.
En leg de zee, die al te wrede,
Niet te verzaden aasgier stil,
Verankerd buiten uwe rede.

Sluit weer de muil der zeeën toe,
En laat uw schepen vredig varen.
Wij weten niet meer wat of hoe
Het eind zal zijn van deze jaren,
Maar zijn haar bloeddorst grondig moel

PARK IN DE WINTER

Ragfijne regen spint zich langs de zoom der paden,
Die week en zwart, rondom de klaarte van een plas,
Van al de vochtigheid niet meer zijn te verzaden;
Soms spatten druppels uit het doodstil struikgewas.

De jonge beuken zijn nog roestig-ruig beladen
Met 't oude blad, waarin een kleine vogel pas
Een schuilplaats heeft gezocht, maar door mijn tred verraden
In duikvlucht wegscheert over 't zijig gras.

Het doet mij even stilstaan en ontroerd opkijken:
O weldaad van het park, waar vochtig, stil en koel,
Een windvlaag langs mijn strakke, natte huid komt strijken
En bijna laat vergeten het nerveus gevoel,
De moede zekerheid, dat nooit geheel zal wijken
Wat rondom heerst aan leed en druk en krijgsgewoel.

BOMBARDEMENT

Ik schuif het rood gordijn terzijde,
Maanlicht vloeit door het open raam,
Als druppels smelten de verspreide
Glanspunten in mijn spiegel saam.

Een vogel waagt een lange triller,
Maar zwijgt alsof hij zich bezint.
En in de tuinen lijkt het stiller,
Ondanks de aarzelende wind.

Dan zwelt, wat ik straks dacht te horen,
Een ijl gegons tot zwaar gebrom.
Een zoeklicht plots, een dunne toren,
Gaat kantelend de hemel om.

Maar onverstoorbaar duurt het gonzen,
Het breidt zich waaievormig uit.
Het groeit tot haaprend, koortsig bonzen,
Dat dreigender de stad omsluit.

Dan drijft het af, een zware regen,
Ik houd mijn adem in en wacht...
In 't Oosten flakkren lichte vegen.
O God, wie sterft er deze nacht!

HET WITTE HUIS

„Spooky takes a holyday”

Het Witte Huis had mij verrast,
Toen ik het loofbos had verlaten,
Waar blaren lagen opgetast
Voethoog en 't licht als honingraten
Neerkringde op de vochte grond
En 't blad van berk en beuk verbond.

Een bruine wal met struikgewas
Beschermd gele stoppellanden.
En naast wit pluizig wollegras
Zag ik de vliegenzwam rood branden.
En in een koeler kleurverschil
De amethist en canteril.

De hemelboog was waterlicht,
Alleen wat goudig aangeslagen.
En naar het glooiend vergezicht
Verwaasden blauw de heuvelkragen.
Zo godlijk mild en koel gespreid
Is slechts de zon in najaarstijd.

Ik naderde het Witte Huis
Tot aan het smeedhek met guirlanden.
Ik was hier eenmaal meester thuis
En streefde 't ijzer met mijn handen.
Hier was ik, nu een schim, een geest,
Gelukkig kind en man geweest.

Ik zweefde luchtig door de allee,
Een tuinman gaarde dode twijgen,
De reuk van brandend hout woei mee.
Zacht vlamgeknetter brak het zwijgen
Dat in het bronsgroen lover hing
En wijding schonk aan ieder ding.

'k Betrad omzichtig 't vijvervlak,
Het water bleef een zwarte spiegel.
Ik zag mijn eigen beeltnis zwak
Weerkaatst gelijk een ijl gewiegel
Van nevelraden, melkig wit,
Een ademtocht op 't effen git.

Hoe grappig, dacht ik, dat een geest
De zotste dingen kan ervaren,
Als was hij nimmer mens geweest,
Maar alles doet wat hij voor jaren
Slechts meende dat in droom bestaat:
Zelfs dat hij over water gaat.

Met fijn gespitste, naakte voet
Beklom ik de hardstenen treden
Van het bordes, zo welgemoed
Als nooit tevoren in 't verleden,
En gaf, zo als 't bij geesten hoort,
Drie kloppen op de eiken poort.

Maar wachtte niet tot maagd of knecht
De ketting plechtig af zou haken.
Geen steen zo dicht, geen hout zo hecht,
Een geest kan er doorheen geraken.
Ik schreed door hal en gang: een veer
Zo licht en dansend op en neer.

Het was het uur der middagrust,
Een poes lag spinnend zich te zonnen,
De groene ogen half geblust...
Die plots te knippen begonnen,
Toen ze mij zag, hoog opgericht,
Een stuifmeelwolk in 't gulden licht.

Haar rughaar rees, de staart zwol op,
Als had ze plots de dood geroken.
Toen vluchtte ze hals over kop,
Zigzag, verblind, ineengedoken.
Ik dacht verbaasd, waartoe die angst,
Die d'eerste klap geeft, leeft het langst.

Ik slipte door een sleutelgat
De keuken in en zag mijn trouwe
Dienstmaagd, die knikkebollend zat
Nevens de haard en saamgevouwen
De beide handen in haar schoot,
Van zorg en werken ruw en rood.

Ik dacht, de brave ziel zal mij,
Haar oude meester, wel herkennen,
De hande' ineen slaan en mij blij
Als vroeger, na een reis, verwennen.
Dus raakte ik zacht haar voorhoofd aan,
Dat zij de ogen op zou slaan.

Dit deed ze, maar met zulk een kreet,
Dat het zelfs geesten zou verstijven.
Vlug glipte ik door een smalle spleet
En wist, hier kan ik ook niet blijven.
Nog ging zij achter mij te keer:
„Help help, de jonker is er weer!”

Ik wond mij om mijzelfen heen
En vroeg mij af wat zou gebeuren,
Het ganse huis raakt' op de been,
Ik hoorde 't angstig slaan van deuren
En als een rups die zich verpopt,
Hield ik mij aan 't plafond verstoppt.

Toen viel een stilte over 't huis,
Als was het eens voor al verlaten.
Ach, mijn bezoek bleek een abuis
Besefte ik, alleen gelaten.
Al is men vlees en bloed geweest,
Wordt men een geest, men blijve geest.

Ik liep nog eenmaal langs de rij
Van schilderijen en portretten.
Als laatste hing ik zelf er bij,
Men had er bloemen voor gezet en
Op een zwart-wit lintje las
Ik wanneer ik gestorven was.

Toen zweefde ik in de schouw omhoog
En door de schoorsteen heen naar buiten.
Het geel, half toegeknepen oog
Der maansikkel blonk in de ruiten
Van 't uitgestorven Witte Huis,
Dat stroomde onder 't bladgeruis.

'k Begaf mij naar de bruine hei
Waar ik als dwaallicht wat ging zweven.
'k Peinsde bedroefd: nu schuwen mij
Die mij beminden bij mijn leven.
En vond, o Shakespeare, dit refrein:
't Is beter NIET dan WEL te zijn!

BRUIDSNACHT

Liefste, moest ik duizend jaren
Eenzaam zijn vòòr deze nacht,
Nu ons stil en driftig paren
Ons als schelpen samenbracht
Blank, na 't schuchtere ontbloten,
Dat ons, teugelloos, bedwingt;
't Kosmisch ruisen houdt besloten
Dat zo zalig ons doordringt?

HET TERRAS

Een licht terras en blinkend vijverwater,
De zon schijnt in het amberkleurig bier,
Wij praten opgewekt — zo zou ik hier
Nog dikwijls met je willen zitten later.

Misschien ook niet, wellicht was het voldoende
Dat ik wat speelde met je waaierend haar.
Streelde je rug met een terloops gebaar
Als je me nu verward en blozend zoende.

Maar neen, wij zitten hier te rustig samen,
De wind is geurig van een dichtbij land,
Dat pas gemaaid is en het zonlicht brandt
Op rode bloemen met uitheemse namen.

't Is goed te kijken naar de verre bomen:
Een rhododendron die weerspiegeld staat
In 't water en zijn rode bloesem laat
Dicht langs de oever en de rietkraag stromen.

Het is niet nodig dat wij woorden zoeken
Van liefde, trouw: beloften die men spreekt
Lichtvaardig, maar lichtvaardiger verbreekt,
En dat men zegent wat men eens zal vloeken.

Het is niet veel wat ons doet samenkomen,
Het zal nog minder zijn wat ons weer scheidt.
Maar diep gelukkig stemt de kleine tijd
Die jij en ik op dit terras verdromen.

AVOND IN HET PARK

Het park is zilvergrijs en broos,
De hemel heeft geen grens en kleuren,
Er vleugt alleen een kruidig geuren,
Een reuk van vlier en wilde roos.

Beneden ademloze bomen,
Glanst, rondom 't lichtend vijverhart,
Het schaduwwater marmerzwart
En maakt de avondrust volkomen.

Het gras wordt vochtig aan de grond,
De nectar druppelt uit de linden,
De donkre heesters staan als hinden
Gespannen luisterend in 't rond.

En tastend zoekt mijn hand jouw handen.
Je ogen zien ontsteld en groot
Naar waar de maan oranjerood
De duistre hemel doet ontbranden.

Een peppel ruist, een vogel fluit,
Zie nu, de nacht wordt licht en kleurig.
Maar ik verhef mij moe en treurig,
De droom van zilvergrijs heeft uit.

Ik kus je lippen stroef en heet;
Je ogen sluiten nat en beven.
O God, dat ik niet meer kan geven
Dan mijn geheim, onzegbaar leed.

AFSCHEID

Afgewend staande voor het beregende raam,
Hoor ik haar zachte, radeloze praten,
Hardnekkig herhalend in mijzelf haar naam
Als 't enige dat onbezoedeld is gelaten.
En denk wanhopig daartussendoor:
Hoe lang zal zij zich nog verdedigen,
Voortgaan blindelings op dit dood spoor,
Zichzelf vernederen, mij beledigen.

Ik weet, dat alles begoochling is geweest,
Dat tedere woorden vergeefs zijn gesproken.
De komende eenzaamheid vrees ik het meest,
Al denk ik mijn zenuwen murw te gaan roken.
Voelend enkel wrokkige spijt om vermorste
Uren van schroom, sinds haar lichaam zich bood,
Een zeer aards verlangen naar haar kleine borsten
En de troost van haar warm kloppende schoot.

HERFST-STROFEN

I

Zachtjes vervloek ik de regen
En het uiteengeslagen gras langs de wegen,
Hier en daar de druipnatte vossenstaart
Van een populier langs het goor
Vervloeiend, modderig spoor
Van een overstroomde trekvaart.

II

In segment na segment
Lopen de rails uit in de zenuwknoop
Van het emplacement,
Dat van roet en regen bevuild
In schurftig lantaarnlicht druilt.
En er is geen hoop,
Dat de laatste reizigster deze nacht
Is degene,
Die ik met steenkoude voeten verwacht.

HEIDEGEBIED

Waar heb ik dit alles eerder gezien:
Deze hopeloos sombere heidevelden,
Het versteende spook van een half ontvelde,
Door de bliksem getroffen dwergden
Gebogen over het fletsblauw vissenoog
Van een dichtstuvende ven.

En verder langs zandige heuvelboog,
De stuurse inteelt van jeneverbesstruiken,
Scherven van diluviale wapens en kruiken,
Het kadaver van een roestbruin everzwijn
En een azende buizerd boven het weg-ravijn.

Mijn angst stamt uit God weet welke oergrond,
Toen ik schreeuwende vluchtte voor een mastodont.
Sinds heb ik duizenden levens hier gezworven,
Mijn angst werd groter, maar in mijn mond
Is de schreeuw om dit gruwzaam voortvegeteren
Bestorven.

DE VRIJGEZEL

Steeds stond hij met de liefde op gespannen voet,
Ervoer dat droom en daden onverzoenlijk waren.
Hij vocht een levenlang met zijn opstandig bloed,
Verloor zijn lust nochtans niet met zijn wilde haren.

Bestreed soms een der eindloze avonden verwoed
Chagrijn en eenzaamheid van veel vervlogen jaren:
Schreef vroegre liefjes aan in zielig' overmoed
En wist niet eens of zij nog leefden, waar zij waren.

Toen zocht hij het bij katten, honden, paarden,
Hoewel au fond elk dier hem onverschillig liet,
En hij ze kwelde, ze verwaarloosde en verstiet.

Hij werd een zonderling, een door de drank ontarde,
Die, toen geen sterv'ling hem bezocht meer, of ontving,
Zichzelf castreerde en in de klerekast verhing.

NAPOLEON

Men kent hem met zijn scherp geponst, laatdunkende profiel,
Zijn wrede vissenmond en onverbiddelijke ogen.
Belachelijk kleiner dan zijn generaals, maar in vermogen
Hen saam omspannend als een velg de spaken van het wiel.

Het sterven van millioenen dappren liet hem onbewogen,
Hij duldde geen rivaal en gunde nauw aan God hun ziel.
Werd, argeloos, tenslotte nog verloochend en bedrogen
Door vrienden: Talleyrand, Fouché, een vos en een reptiel.

Zijn naam werd een legende, een idool voor veteranen,
Zo bleef hij overwinnaar nog, lang na zijn laatste strijd,
Geen Waterloo kon meer de roem van een Arcole doen tanen.

Maar smaadlijk moest hij bij zijn dood aan fronsende doktoren
Prijsgeven zijn geheim van manlijk' onvolkomenheid:
De sterke held had in de liefde slag op slag verloren.

BLAUWBAARD GETUIGT:

Voor Ton Lutz

el. 'k Verscheen apocalyptisch, schoon-ontaard,
Aan vrouwen, als het beest met zachte handen.
Mijn borst was blank, maar tussen mijn rokpanden
Verrieden zich mijn bokspoot en mijn ruige staart.

Mijn vingers streelden, maar dat voeld' als 't branden
Van zweepslagen, leed werd aan lust gepaard.
Mijn kus proefde als as tussen de tanden,
Wie door mij werd begeerd, bleek het niet waard.

en. Hun argeloze wellust leerde ik haten,
Maar hunkren bleef ik naar de een, die zou
en Doorzien mijn aard: van God en mens verlaten.

Gekweld door angst, gefolterd door berouw...
Geen levenlang verleiden kon mij baten,
Ik vond de hoer opnieuw in iedere vrouw.

CASANOVA GETUIGT:

Ik heb het bed gedeeld met vele vrouwen,
Zij vormden in de nacht een blanke onderstroom.
Ik heb van weinigen de naam onthouden,
Een enkel lichaam schimt nog vormloos door mijn droom.

Ach, ik schond roekeloos eer en vertrouwen,
Maar wie dat dikwijls doet, verliest zijn domme schroom.
Minnaars en slaggers kunnen niet hun daad berouwen:
Een doodsteek werkt in hart en hals eenzelfde rode stroom.

De hartstocht boort zijn angel in het zachte
Lichaam, dat zij, verraderlijke sluipwesp, nam,
En dat zij levend sterven doet in zwoel doorkoortste nachten.

Ik minde van Venetie tot Amsterdam,
Een lange nacht, en wie zich willoos gaf, leerde ik verachten.
Schrijv' mijn memoires wie dit lust, ik walg er van.

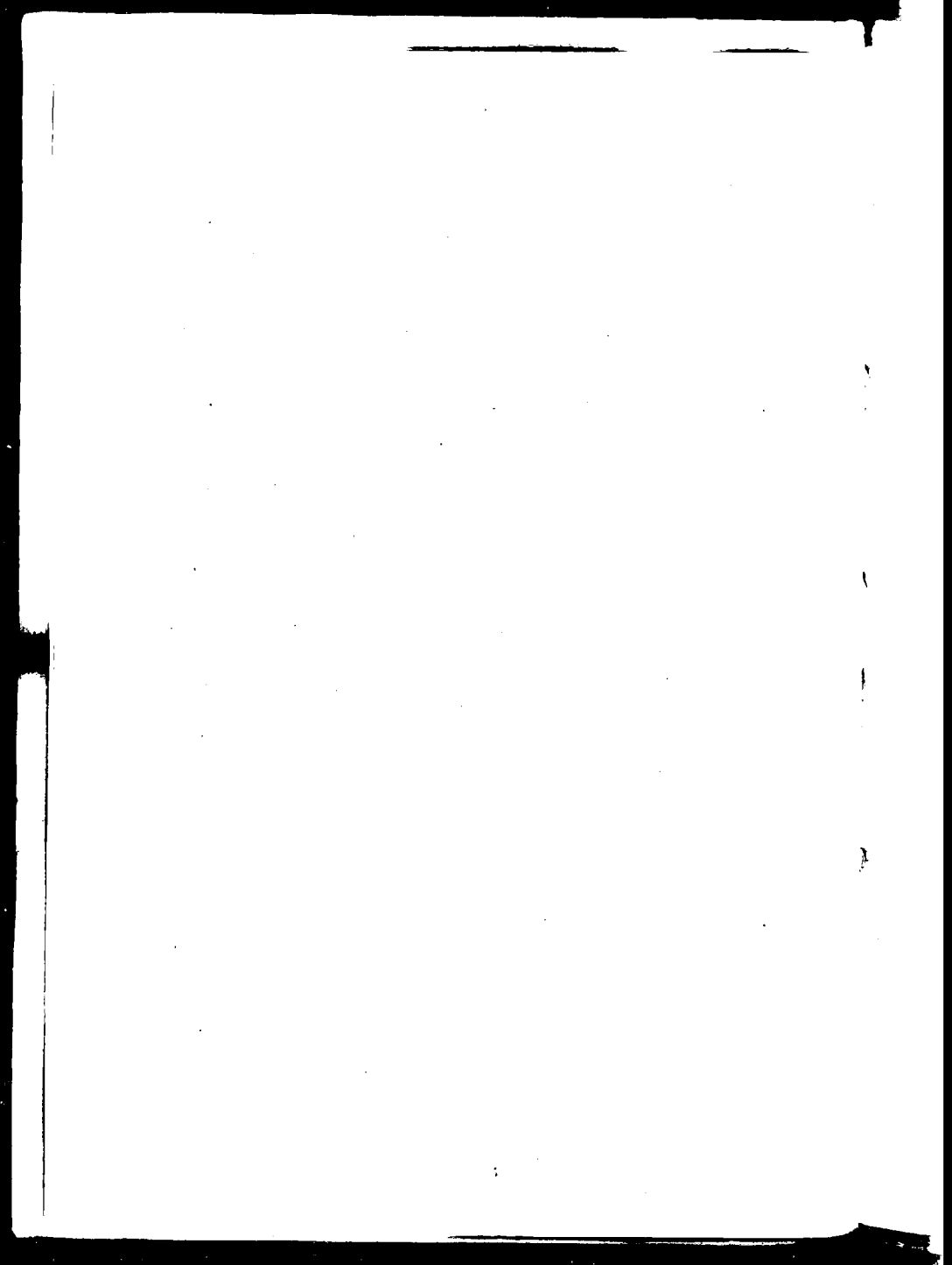
DON JUAN GETUIGT:

Vanaf de eerste keer dat ik het klam verstijven
Voelde van 't lichaam dat kreunend om mij vocht,
Wist ik voorgoed verdoemd te zijn, tenzij ik zocht
De ene vrouw, die mij niet huilend dwong te blijven.

En ik doorkruiste 't land, maar in paleis of krocht,
Waar ik ook speurde onder prinsesse' of legerwrijven,
Zij bleken een voor allen slechts gerede lijven,
Wekkend uit hartstocht niets dan spijt en achterdocht.

en. Sprak een van liefde ooit? Ik gaf waarom zij baden.
Eenzamer vluchtte ik met elke dageraad,
Weer eens te meer vuns aan mijn eeuwge droom verraden.

en. O vrouw van Sevilla, die mij ter helle laat,
Verdoemd, verguisd, met uw schijnheilge vloek beladen,
Stuur mij, bid ik, de ene maagd die mij weerstaat.

INHOUD

Lied in de lente	5
Herfst aan zee	7
Park in de winter	10
Bombardement	11
Het Witte Huis	12
Bruidsnacht	17
Het terras	18
Avond in het park	20
Afscheid	22
Herfst-strofen	23
Heidegebied	24
De vrijgezel	25
Napoleon	26
Blauwbaard getuigt:	27
Casanova getuigt:	28
Don Juan getuigt:	29

COLOPHON

*Deze bundel, „Bezet Gebied” van Ab Visser, werd
voor publicatie in de Schildpad-reeks afgestaan door
D. A. Daamens's Uitgeversmaatschappij N.V. te
Den Haag, die het manuscript in portefeuille
had. De tekst werd gezet uit de letter Egmont
van S. H. de Roos en uitsluitend voor
vrienden en familieleden van dichter
en uitgever gedrukt in het
voorjaar van 1943*

*

Ab Visser

